

OLLEKE BOLLEKE

"EEN WERELD om Naar uit te kijken"

Pedagogisch beleid

Kinderopvang Olleke Bolleke

Locatie Hensbroek, Locatie Obdam-basisschool Kelderswerf, Locatie Obdam-basisschool Caegh, Locatie Clubhuis

Versie november 2018

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	3
THEORIEEN EN ACHTERGRONDEN	4
Algemeen	4
Visie	4
Locaties en opvangvormen	4
Openingstijden, openingsdagen en flexibele opvang	6
Groepssamenstelling en inzet personeel	6
Kinderdagverblijf	6
Opvang in gecombineerde stamgroepen per locatie	6
Buitenschoolse opvang	6
Omvang stamgroep	7
Ondersteunend personeel	7
Diensten en werktijden	7
Vierogenprincipe	8
Missie en pedagogische doelen	8
Het bieden van emotionele veiligheid	8
Persoonlijke competenties	10
Sociale competenties	13
Het overdragen van normen en waarden	14
Straffen en belonen	15
Observeren en signaleren	16
DE DAGELIJKSE PRAKTIJK	19
Wennen	19
De dagindeling	19
Ontwikkelingsstimulering; spel, speelgoed, binnen en buitenruimtes	21
Buitenspelen	22
Op de vestigingen	22
Verlaten van de groep	23
Hygiëne en veiligheid	23
GGD	23
Ontruimingsplan	24
BHV en EHBO	24
Verzorging	24
Verschonen, toiletgang en zindelijkheid	24
Slapen	24
Voeding	24
Specifieke kindgebeurtenissen	25
Verjaardagen (naasten)	25
Ziekte en medicijnen	26
Ongevallen	27
Samenwerking met ouders	27
Mentorschap	27
Gesprekken bij het halen en brengen	28
Schriftelijk	28
Specifieke oudergesprekken	28
Opa en oma dagen	29
Oudercommissie	29
Tevredenheidsonderzoek	29
Klachten	29
Privacy	29
Bijlage uitwerking drie-uursregeling	30

Voorwoord

Voor u ligt het pedagogisch beleid van kinderopvang Olleke Bolleke. Een beleid dat geschreven is om een ieder die geïnteresseerd is in de pedagogische aspecten van onze kinderopvang de mogelijkheid te geven zich daarin te verdiepen.

In dit pedagogisch beleid maken wij duidelijk hoe we met kinderen omgaan en waarom we dat zo doen. Nieuwe ouders, pedagogisch medewerkers, stagiaires en andere geïnteresseerden kunnen zo bepalen of het pedagogisch beleid bij hen past. Daarnaast is het pedagogisch beleid geschreven om eenduidigheid en structuur in het pedagogisch beleid van onze organisatie te waarborgen.

Met regelmaat wordt het pedagogisch beleid herzien en besproken met pedagogisch medewerkers en oudercommissie. Zo kunnen wij blijven voldoen aan de eisen die wij als organisatie voor ons zelf stellen en er zorg voor dragen dat het beleid voldoet aan de eisen die er vanuit wettelijk oogpunt aan het beleid worden gesteld.

Olleke Bolleke wil kwalitatief goede opvang bieden. Dat betekent dat wij eisen stellen aan ons pedagogisch beleid en de uitvoering daarvan. Ook zijn wij gericht op verbetering van de pedagogische kwaliteit; daarom blijven wij kritisch kijken naar ons pedagogisch handelen en evalueren ons pedagogisch beleid regelmatig.

Alle protocollen en andere beleidsstukken waarnaar verwezen wordt in dit beleid, liggen ter inzage op de locaties en/of zijn in te zien via de website www.ollekebolleke.nl.

Waar in het beleid wordt gesproken over ouders, worden ook verzorgers bedoeld.

Inleiding

In dit pedagogisch beleid wordt uitgelegd hoe we met kinderen omgaan en waarom we dat zo doen. Voor het maken van dit pedagogisch beleid is uitgegaan van de vier basis opvoedingsdoelen van de kinderopvang. Deze zijn geformuleerd aan de hand van de vraag wat kinderen in de eerste levensjaren nodig hebben voor hun welzijn en ontwikkeling, met het oog op latere functioneren. De basisdoelen zijn:

1. Het bieden van emotionele veiligheid
2. Het bevorderen van persoonlijke competenties
3. Het bevorderen van sociale competenties
4. Het bevorderen van morele competenties; de overdracht van waarden en normen.

Deze vier doelen hebben we onder verschillende hoofdstukken uitgewerkt naar hoe wij met deze doelen omgaan op onze locaties.

Alvorens wij op deze basisdoelen ingaan, kunt u nog wat algemene informatie lezen. Zo wordt beschreven wat onze verschillende locaties en opvangvormen zijn, hoe de groepssamenstelling en de inzet van personeel eruit ziet en wat onze missie en visie zijn.

Nadat de vier basisdoelen uitgebreid zijn besproken, wordt de dagelijkse praktijk verder omschreven. U kunt meer lezen over de dagindeling, spelen en speelgoed, hygiëne en veiligheid, verzorging, specifieke kindgebeurtenissen en de omgang met ouders.

THEORIE EN ACHTERGRONDEN

Algemeen

Kinderopvang Olleke Bolleke biedt opvang aan jonge baby's van 0 jaar tot en met kinderen die in groep 8 van de basisschool zitten.

Alle locaties van Olleke Bolleke beschikken over een gebruikersvergunning en zijn geregistreerd bij de gemeente Koggenland. De GGD Hollands Noorden is belast met het externe toezicht op de uitvoering van kinderopvang conform de Wet kinderopvang. De locaties van Olleke Bolleke beschikken over een intern Handboek Beleid en Protocollen.

Visie

Olleke Bolleke wil te allen tijde huiselijke en vertrouwde, maar ook veilige en verantwoorde kinderopvang aan blijven bieden.

Als organisatie willen we continue met de ontwikkelingen in de markt meegaan of op anticiperen.

Ook zullen we blijven samenwerken met organisaties die nauw aansluiten bij onze doelgroep of nieuwe samenwerkingen aangaan.

Op die manier kunnen wij onze ouders optimaal bedienen en ook altijd en overal een vast herkenningspunt zijn voor ouders of kinderen.

Locaties en opvangvormen

Bij Olleke Bolleke worden de volgende opvangvormen aangeboden op de volgende locaties:

Obdam, locatie Kelderswerf: Kinderdagverblijf Olleke Bolleke en Buitenschoolse opvang Alles Kids.

Kinderdagverblijf:

- Op deze locatie hebben wij op het kinderdagverblijf twee verticale opvanggroepen. Per groep worden maximaal 12 kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar opgevangen.
- Vaste dagen opvang, flexibele opvang en halve dag opvang is mogelijk.
- De huidige opvanggroep heet 'De Uilenspiegel'.

Buitenschoolse opvang:

- Er is één buitenschoolse opvangruimte; 'Alles Kids (Kelderswerf)'. In deze ruimte worden maximaal 30 kinderen opgevangen van 4 tot en met 7 jaar of t/m groep 3 van de basisschool.
- Zowel vaste dagen als flexibele dagen opvang.
- Verschillende vormen van buitenschoolse opvang:
  - Voorschoolse opvang van (6.30) 7.00 tot 8.30.
  - Naschoolse opvang tot 18.00 (18.30)
  - Hele dag opvang in vakanties en met studiedagen van (6.30) 7.00 tot 18.00 (18.30)
  - Tussenschoolse opvang van 12.00 tot 13.15.

Obdam, locatie Caegh: Kinderdagverblijf Olleke Bolleke en Buitenschoolse opvang Alles Kids.

Kinderdagverblijf:

- Op deze locatie hebben wij op het kinderdagverblijf één verticale opvanggroep waarin maximaal 12 kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar worden opgevangen.
- Vaste dagen opvang, flexibele opvang en halve dag opvang is mogelijk.
- De opvanggroep heet 'Koala Ko'.

Buitenschoolse opvang:

- Er is één buitenschoolse opvangruimte; 'Alles Kids (Caegh)'. In deze ruimte worden maximaal 17 kinderen opgevangen van 4 tot en met 7 jaar of t/m groep 3 van de basisschool.
- Zowel vaste dagen als flexibele dagen opvang.
- Verschillende vormen van buitenschoolse opvang:
  - Voorschoolse opvang van (6.30) 7.00 tot 8.30.
  - Naschoolse opvang tot 18.00 (18.30)
  - Hele dag opvang in vakanties en met studiedagen van (6.30) 7.00 tot 18.00 (18.30)

Obdam, locatie Het Clubhuis: buitenschoolse opvang

Buitenschoolse opvang:

- Er is één buitenschoolse opvangruimte. In deze ruimte worden maximaal 30 kinderen opgevangen van 7 tot en met 12 jaar (vanaf groep 4 t/m groep 8 van de basisschool).
- Zowel vaste dagen als flexibele dagen opvang.
- Verschillende vormen van buitenschoolse opvang:
  - Naschoolse opvang tot 18.00 (18.30)
  - Hele dag opvang in vakanties en met studiedagen van (6.30) 7.00 tot 18.00 (18.30)

Hensbroek: Kinderdagverblijf Olleke Bolleke en Buitenschoolse opvang Alles Kids/Clubhuis Hensbroek.

Kinderdagverblijf:

- Op deze locatie hebben wij op het kinderdagverblijf twee verticale opvanggroepen. Per groep worden maximaal 12 kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar opgevangen.
- Vaste dagen opvang, flexibele opvang en halve dag opvang is mogelijk.
- De huidige opvanggroep heet 'Tante Perenboom'.

Buitenschoolse opvang:

- Er zijn twee buitenschoolse opvangruimten; 'Alles Kids (Hensbroek)' en 'Clubhuis (Hensbroek)'. Bij Alles Kids worden t/m 2018 maximaal 15 kinderen opgevangen van 4 tot en met 7 jaar. Bij Clubhuis Hensbroek worden t/m 2018 maximaal 15 kinderen opgevangen van 7 tot en met 12 jaar (vanaf groep 4 t/m groep 8 van de basisschool). In totaal vangen wij niet meer dan 30 kinderen op beide groepen op.
- Zowel vaste dagen als flexibele dagen opvang.
- Verschillende vormen van buitenschoolse opvang:

- Voorschoolse opvang van (6.30) 7.00 tot 8.30.
- Naschoolse opvang tot 18.00 (18.30)
- Hele dag opvang in vakanties en met studiedagen van (6.30) 7.00 tot 18.00 (18.30)

Een leegstaande groepsruimte bij onze locatie in Hensbroek wordt verhuurd aan de peuterspeelzaal van Hensbroek (Stichting Peuterspeelzalen Koggenland). Op maandag- en donderdagochtend zijn er twee leidsters en een groep peuters aanwezig.

Openingstijden, openingsdagen en flexibele opvang

Olleke Bolleke is geopend van maandag tot en met vrijdag van 7.00 tot 18.00. Op aanvraag zijn wij vervroegd en verlengd geopend vanaf 6.30 en tot 18.30.

Olleke Bolleke is 52 weken per jaar geopend, met uitzondering van de erkende feestdagen, Bevrijdingsdag in de lustrumjaren en eventueel een studiedag per jaar.

Wanneer er onvoldoende vaste plaatsingen zijn voor een bepaalde dag, kan het zijn dat een groep of locatie op die bepaalde dag niet open is. Kinderen worden dan eventueel opgevangen op een van onze andere locaties.

Bij flexibele opvang en incidentele extra afname kan hier ook gebruik gemaakt van worden. Wij streven bij flexibele en incidentele extra opvang naar plaatsing op de vaste/basisgroep. Indien er echter geen plaats is op de vaste/basisgroep, kan een kind opgevangen worden op één van onze andere locaties (in overleg met ouders).

Vanwege de planning is het alleen mogelijk om flexibele en extra opvang digitaal aan te vragen via het ouderportaal of de app.

Groepssamenstelling en inzet van personeel

Kinderdagverblijf

Onze kinderdagverblijfgroepen zijn verticaal. D.w.z. dat in een groep kinderen van 0 tot 4 jaar door elkaar worden opgevangen. Een stamgroep (vaste groep in een eigen ruimte) bestaat uit maximaal 12 kinderen met 1, 2 of 3 pedagogisch medewerkers, afhankelijk van het aantal aanwezige kinderen en de leeftijden van deze kinderen.

Wij hebben bewust gekozen voor verticale opvang omdat het de gezinssituatie zoveel mogelijk benadert. Ook kunnen op deze manier broertjes en zusjes bij elkaar in de groep geplaatst worden. Doordat er geen onderscheid is in baby- en peutergroepen hoeven kinderen niet halverwege opnieuw in een andere groep te wennen. Maar het belangrijkste is dat de kinderen heel veel van elkaar leren en zich kunnen ontwikkelen in hun eigen tempo.

Opvang in gecombineerde stamgroepen per locatie

Gedurende het begin en aan het eind van de dag wordt per locatie geregeld of de aanwezige kinderen gedurende de breng- en haalperiode (begin en eind van de dag) in hun stamgroep of centraal worden opgevangen. Hierbij blijft het aantal kinderen per pedagogisch medewerker van kracht, toegepast op het aantal aanwezige kinderen in de locatie.

Buitenschoolse opvang

Onze buitenschoolse opvanggroepen zijn qua leeftijdsopbouw gesplitst. Kinderen tot en met 7 jaar/groep 3 worden opgevangen op de Alles Kids locaties bij de scholen. Kinderen vanaf 7 jaar/groep 4 worden opgevangen op onze Clubhuis locatie nabij de sportvelden en het zwembad in Obdam of op de Clubhuis groep op locatie Hensbroek. Of en zo ja wanneer kinderen daadwerkelijk overstappen van opvang bij Alles Kids naar het Clubhuis is een vrije keuze. Vanuit Olleke Bolleke gaat een plaatsing standaard over van Alles Kids naar het

Clubhuis wanneer een kind naar groep 4 gaat. In overleg met ouders is het mogelijk om de overgang niet of later te maken.

Op onze buitenschoolse opvanglocaties kunnen qua ruimte maximaal 17 tot 30 kinderen worden opgevangen. Dat betekent dat er maximaal 3 pedagogisch medewerkers op de groep staan. Vanuit de wet is bepaald dat een groep echter uit maximaal 20 kinderen mag bestaan, vanwege de sociaal emotionele veiligheid van de kinderen. Daarom kan er binnen de gehele groep gewerkt worden met stamgroepen, waarbij de kinderen onder de pedagogisch medewerkers worden verdeeld in kleinere subgroepen (stamgroepen).

Omvang stamgroep

De stamgroep bestaat uit maximaal twintig kinderen van vier tot twaalf jaar. Deze stamgroepen kunnen worden ingedeeld op basis van interesses, leeftijd, etc. Opvang zal in dezelfde ruimte plaats vinden, maar activiteiten en tafelmomenten bijvoorbeeld kunnen in de stamgroepen plaatsvinden.

Ondersteunend personeel

Er wordt op de verschillende groepen uitsluitend met professionele pedagogisch medewerkers gewerkt (m.u.v. de huishoudelijk medewerkers). Daarnaast wordt Olleke Bolleke bestuurd door een managementteam, bestaande uit een directeur en algemeen manager. Zij zijn regelmatig op de verschillende locaties aanwezig.

Bij ziekte en vakanties wordt gebruik gemaakt van invalkrachten. Er wordt zoveel mogelijk gewerkt met vaste invalkrachten. Als het mogelijk is, vallen pedagogisch medewerkers voor elkaar in. Invalkrachten hebben altijd de benodigde diploma's.

Om het opleidingsniveau op peil te houden, biedt Olleke Bolleke regelmatig stageplaatsen aan stagiaires. Stagiaires hebben vaak een frisse inbreng en door het aanbieden van stageplaatsen blijft Olleke Bolleke verbonden met de opleiding en de nieuwe eisen die aan pedagogisch medewerkers gesteld worden. Binnen bepaalde grenzen kan Olleke Bolleke gebruik maken van de werkcapaciteit van stagiaires.

Stagiaires worden begeleid door een vooraf aangewezen pedagogisch medewerker van de groep waarop de stagiaire stage loopt. De begeleiding verloopt volgens vaste richtlijnen vanuit de opleiding.

Diensten en werktijden

Op het kinderdagverblijf wordt gewerkt met verschillende diensten. Een pedagogisch medewerker staat niet langer dan maximaal anderhalf uur alleen op de groep.

Aan het begin en einde van de dag zijn er vaak minder kinderen aanwezig op de groepen. Tijdens de middagpauze van pedagogisch medewerkers slapen veel kinderen, waardoor minder kinderen actieve pedagogische aandacht behoeven. Om voor een bepaalde flexibiliteit te zorgen, is de drie-uursregeling van kracht. Deze drie-uursregeling is alleen toepasbaar op bepaalde tijdstippen.

Het is mogelijk dat ten hoogste drie uur per dag (niet aaneengesloten) minder beroepskrachten worden ingezet dan volgens de beroepskracht-kindratio (BKR) is vereist, maar nooit minder dan de helft van het benodigde aantal pedagogisch medewerkers. Is er in zo'n situatie slechts één pedagogisch medewerker in het gebouw, dan is er ter ondersteuning ten minste één andere volwassene aanwezig. Wij wijken niet af van de BKR tussen 08.30u en 13.00u en tussen 15.00u en 16.30u. Vóór 8.30 en na 16.30 mag de afwijking van de BKR niet langer duren dan anderhalf uur aaneengesloten en in de pauzeperiode tussen 13.00u en 15.00u niet langer dan twee uur aaneengesloten. Dit alles met een maximum van drie uur per dag. In de bijlage kunt u onze precieze afwijkingen op de BKR per locatie, per dag terugvinden.

Wij maken gebruik van een achterwachting. Wanneer iemand alleen op locatie is, en er een noodsituatie is ontstaan kan van maandag tot vrijdag een management lid, collega uit de omgeving of collega van een andere locatie gebeld worden. Binnen 15 minuten kan een van hen aanwezig zijn op een van de locaties.

Wanneer een pedagogisch medewerker alleen op een groep staat, maar niet alleen op de locatie aanwezig is, kan zij vragen om assistentie van een van haar collega's aanwezig op de locatie.

Vierogenprincipe

Op 1 juli 2013 is het vierogenprincipe in werking getreden. Dat houdt in dat het altijd mogelijk moet zijn dat een andere volwassene mee kijkt (of luistert) met een pedagogisch medewerker op het kinderdagverblijf. Meer over ons vierogenprincipe kunt u vinden in ons veiligheids-en gezondheidsbeleid.

Missie en pedagogische doelen

Olleke Bolleke staat voor huiselijke en vertrouwde, maar ook veilige en verantwoorde kinderopvang. Bij ons staat het kind en diens belevingswereld centraal. De begeleiding van de kinderen sluit aan op de individuele behoefte van het kind. Elk kind is anders. Wij stimuleren de ontwikkeling die een kind doormaakt. Naast geborgenheid en verzorging leggen wij het accent van de begeleiding op spel, fantasie en expressie. Wij vinden het belangrijk dat een kind zich veilig voelt en daarom hanteren wij vaste rituelen. Wij werken volgens een dagindeling met vaste eet-, slaap- en speelmomenten. Centraal in ons beleid staat tevens een positieve benadering van het kind. Dit komt tot uiting door de kinderen te belonen, te stimuleren, naar ze te luisteren en ze te respecteren. Voor de ontwikkeling van ieder kind is een veilige en vertrouwde sfeer noodzakelijk, waarin wederzijds respect en vertrouwen een grote rol spelen. Ieder kind heeft daarbij het recht om zichzelf te zijn, en om serieus genomen te worden.

Ons pedagogisch doel kan als volgt omschreven worden:

Wij stellen ons ten doel de kinderen te ondersteunen in de groei naar een evenwichtig en zelfstandig mens. Een mens met verantwoordelijkheidsgevoel, respect voor medemens en zichzelf, maar bovenal een mens met plezier in het leven. We willen een kind laten uitgroeien tot een persoon die beschikt over voldoende sociale vaardigheden om zich in deze maatschappij te handhaven, die zijn talenten durft uit te buiten en die zich bewust is van zijn eigen (on)mogelijkheden.

Zoals aangegeven in de inleiding, zijn er vier basis opvoedingsdoelen binnen de kinderopvang, namelijk:

1. Het bieden van emotionele veiligheid
2. Het bevorderen van persoonlijke competenties
3. Het bevorderen van sociale competenties
4. Het bevorderen van morele competenties; de overdracht van waarden en normen.

Deze vier doelen zullen nu onder verschillende hoofdstukken uitgewerkt worden, daarbij ons pedagogisch doel in acht nemend.

Het bieden van emotionele veiligheid

Jonge kinderen moeten zich veilig en beschermd voelen. Als een kind zich onveilig voelt staat het niet open voor spel of het leren van vaardigheden. Zich veilig voelen is een basisbehoefte van elk kind. Het gevoel van veiligheid in de kinderopvang wordt bepaald door de pedagogisch medewerkers en hoe zij met de kinderen omgaan, de ruimte en het contact met andere kinderen. Bij Olleke Bolleke geven we dit op de volgende wijze vorm:

Om een veilige plek voor de kinderen te creëren, is er op iedere groep op iedere dag minimaal één vast gezicht aanwezig. Bij ziekte en vakantie blijft een bekende pedagogisch

medewerker aanwezig zodat het voor de kinderen nooit vreemd is. Eén bekend gezicht met daarnaast de vaste ruimte, de vertrouwde kinderen, het vaste ritme en dezelfde manier van omgaan met de kinderen geeft voldoende houvast voor een kind om zich veilig te voelen.

- De kinderdagverblijfgroepen bij Olleke Bolleke zijn verticaal. Dit betekent dat kinderen 4 jaar lang op één groep blijven met dezelfde pedagogisch medewerkers en dezelfde kinderen. Zowel ouders, pedagogisch medewerkers als kinderen krijgen optimaal gelegenheid om vertrouwd te raken met elkaar.
- Pedagogisch medewerkers leiden het contact met andere kinderen in goede banen zodat de groep voor alle kinderen een veilige plek is.
- Bij Olleke Bolleke verloopt de dag volgens een vaste dagindeling. De pedagogisch medewerkers dragen er zorg voor dat alle activiteiten op het juiste tijdstip worden uitgevoerd, waarmee zij de kinderen structuur en veiligheid bieden. Vooral rond de maaltijden houden pedagogisch medewerkers een vaste volgorde van handelingen aan. Vaste punten op een dag bieden herkenning en veiligheid. Kinderen vinden het merkbaar plezierig als een dag voorspelbaar verloopt.
- De pedagogisch medewerkers hebben een cruciale rol in het geven van een gevoel van veiligheid aan een kind. Zij hebben daarom oog voor de behoeften van een kind en spelen daar tijdig op in. Zij begeleiden de gebeurtenissen van het kind optimaal. Ze doen samen met de kinderen dingen als voorlezen, knutselen, zingen en spelen. De kinderen worden positief benaderd, serieus genomen en geaccepteerd zoals ze zijn. De kinderen krijgen de ruimte om klein of juist al groot te zijn. Bij straffen wordt het gedrag van het kind afgekeurd en niet het kind zelf.
- Duidelijkheid over wat wel en niet mag draagt ook bij aan een veilige en voorspelbare omgeving voor kinderen. Bij de ontwikkeling hoort het ontdekken van de eigen grenzen en die van Olleke Bolleke. De pedagogisch medewerkers zullen hierin zorgen voor duidelijkheid en zijn consequent. Soms moet een kind horen dat iets niet mag of dat het nu echt afgelopen moet zijn. In de regel hanteren wij bij straf de methode van afzonderen. Kinderen horen er graag bij en even in de hoek of op de bank wordt als erg vervelend ervaren. Overleg over hoe dit thuis wordt opgelost en op Olleke Bolleke kan nuttig zijn. Er worden nooit lijfelijke straffen toegepast.
- De pedagogisch medewerkers vieren samen met de kinderen feestdagen, verjaardagen en afscheidsfeesten.
- De pedagogisch medewerkers hebben ook een belangrijke taak bij het opvangen van de kinderen in de ochtend. Sommige kinderen hebben er wat moeite mee dat de ouders het kind achterlaten nadat het gebracht is. Ons beleid is dat de ouders niet stiekem weggaan, maar duidelijk afscheid nemen. Eén van de pedagogisch medewerkers vangt het kind op en samen wordt er gezwaaid naar de weggaande ouder. De ervaring heeft geleerd dat het afscheid in dit soort gevallen niet te lang moet duren. De ouder mag best even blijven maar als hij/zij gaat dan moet er ook duidelijk afscheid worden genomen van het kind zodat het kind weet dat de ouder weggaat.

Naast deze taken is de pedagogisch medewerker ook verantwoordelijk voor de lichamelijke behoeften en dagelijkse verzorging van de kinderen. Hieronder vallen het bieden van eten, drinken, rust, lichamelijke verzorging en slaap. Deze dagelijkse verzorging van de kinderen gaat gepaard met heel veel interactiemomenten met de kinderen. De kinderen leren dat de pedagogisch medewerkers er voor hen zijn en tegemoet komen aan hun behoeften. In

combinatie met de emotionele veiligheid die ze de kinderen bieden wordt de basis gelegd voor veilige hechting op de groep.

De ruimtes:

- Zijn gezellig ingericht.
- Hebben hoekjes zodat een kind zich eventueel rustig terug kan trekken.
- Zijn ruim van opzet waardoor kinderen hun eigen spel kunnen spelen.
- In de ruimte zijn niet meer kinderen dan wettelijk is toegestaan. Hierdoor is de groep niet te groot en daarmee bedreigend voor een kind.
- Regelmatig wordt gekeken of de ruimte nog aanpassingen nodig heeft om zoveel mogelijk op de behoeftes van kinderen en pedagogisch medewerkers in te spelen.

Persoonlijke competenties

Bij Olleke Bolleke vinden we dat kinderen de gelegenheid moeten krijgen om zich in hun eigen tempo en op hun eigen wijze te ontwikkelen. We willen de ontwikkeling stimuleren, maar geen harde eisen stellen. Liever voorzien we de kinderen dan ook niet van een etiket voordat ze naar de basisschool gaan.

We stimuleren de persoonlijke competentie door het op natuurlijke wijze aanbieden van voldoende spel- en ontwikkelingsmogelijkheden.

Om die reden staat in het pedagogisch beleid omschreven op welke manier je de ontwikkeling kunt stimuleren van een kind, maar ook van de groep.

Ook het observeren van de ontwikkeling vinden we heel belangrijk, zodat je weet waar je meer aandacht aan kunt besteden in de omgang met een kind. De pedagogisch medewerkers hebben in hun opleiding kennis gekregen van de ontwikkelingsstadia die een kind doormaakt. Op basis van die kennis kunnen zij hun aanpak van een kind aanpassen. Ieder kind heeft hierbij een eigen mentor. De mentor bespreekt periodiek de ontwikkeling van het kind met de ouders en is het aanspreekpunt voor de ouders bij vragen over de ontwikkeling en het welbevinden van het kind.

Meer over observeren kunt u lezen na de hoofdstukken over de vier basis opvoedingsdoelen. Meer over het mentorschap kunt u lezen in het hoofdstuk 'samenwerking met ouders'.

De pedagogisch medewerkers hebben in hun dagelijks werk de volgende taken waarbij het stimuleren van persoonlijke competenties aan bod komt:

- Ruimte geven aan individueel spel. Kinderen hoeven niet altijd samen te spelen. Het is ook goed wanneer kinderen een tijdje alleen met iets spelen.
- Regelmatig buiten spelen met de kinderen. Bij Olleke Bolleke vinden we het belangrijk dat kinderen zoveel mogelijk, het liefst dagelijks buiten spelen, ook wanneer het minder mooi weer is.
- Stimuleren van creativiteit. Pedagogisch medewerkers stimuleren de creativiteit van kinderen door knutselactiviteiten en het maken van werkjes. Het gaat hierbij vooral om het plezier dat een kind heeft bij het knutselen en niet om het eindresultaat.
- Het stimuleren van de creativiteit wordt vooral aangeboden rondom de seizoenen en speciale gelegenheden als Pasen, Vader- en Moederdag en het Sinterklaas- en kerstfeest. Daarnaast wordt er op het kinderdagverblijf 2 a 3 keer per jaar gewerkt met een algemeen thema vanuit een peuterprogramma. Voorbeelden van thema's zijn: vervoer, dieren, wie ben ik, fantasie, kleuren, tellen, vormen, etc.

Op de buitenschoolse opvang worden in schoolweken, maar vooral ook in schoolvakanties creatieve activiteiten aangeboden aan de hand van een vooraf bepaald thema.

- Het op natuurlijke wijze stimuleren van de ontwikkeling tijdens spelmomenten. Spelenderwijs prikkelen de pedagogisch medewerkers de kinderen door suggesties te doen die een stapje voor zijn op het ontwikkelingsniveau van het kind.
- Het signaleren en aanpakken van ontwikkelingsproblemen. Meer hierover kunt u lezen na de hoofdstukken over de vier basis opvoedingsdoelen.
- Aandacht voor de behoeften van het individuele kind. Pedagogisch medewerkers hebben nadrukkelijk aandacht voor de individuele behoeften en de ontwikkeling van ieder kind. Ze geven ieder kind aandacht in de vorm van een complimentje, een gesprekje, etc. Pedagogisch medewerkers observeren in hoeverre kinderen sturing nodig hebben en wat zij al zelfstandig kunnen en spelen hier actief op in. Zij stemmen hun handelen af op de individuele behoeften van het kind.
- Kinderen serieus nemen en accepteren. Pedagogisch medewerkers nemen de kinderen en hun gevoelens altijd serieus en hebben aandacht voor de kinderen. Door respect en eerbied voor (de gevoelens van) het kind te tonen krijgt het de mogelijkheid om zijn eigen ik te ontwikkelen. Kinderen moeten daarom de kans krijgen om hun emoties te uiten.
- Pedagogisch medewerkers praten met kinderen en luisteren aandachtig naar ze. De kinderen worden geaccepteerd zoals ze zijn en pedagogisch medewerkers zijn er niet op uit om de kinderen te veranderen.
- Wanneer kinderen geconfronteerd worden met teleurstellingen leren pedagogisch medewerkers hen hiermee om te gaan. Het is belangrijk voor het zelfvertrouwen van kinderen dat zij weten wat hun mogelijkheden en onmogelijkheden zijn. Kinderen moeten hun mogelijkheden kunnen uitbuiten, maar moeten ook leren dat ze niet overal goed in hoeven te zijn. Het is belangrijk om, wanneer een kind iets niet lukt, uit te leggen waarom het niet lukt, of om samen naar een oplossing te zoeken. Als dat niet kan dan moet je als pedagogisch medewerker het kind uiteindelijk helpen om dat feit te accepteren. Troosten is dan belangrijk, of samen verdriet hebben.
- Het begeleiden van de ontwikkeling van zelfstandigheid. Bij Olleke Bolleke vinden we zelfstandigheid erg belangrijk. Het geeft een kind zelfvertrouwen en het biedt een gevoel van vrijheid in denken en handelen. Het biedt mogelijkheden tot zelfontplooiing en leert het kind zelfstandig keuzes maken. Pedagogisch medewerkers proberen de zelfstandigheid te stimuleren door in de eerste plaats het kind te aanvaarden zoals het is, ongeacht zijn leeftijd, ontwikkeling en kunnen. Vanuit deze houding bieden zij het kind mogelijkheden om de zelfredzaamheid te oefenen, die het op dat moment aan kan.

Mensen, en vooral ook kinderen, zijn afhankelijk van elkaar. Deze afhankelijkheid wordt bij heel jonge kinderen verdiept en bevestigd. Vanuit dit basisgevoel van veiligheid kunnen kinderen zelfstandig worden.

We onderscheiden twee gebieden van zelfstandigheid. Ten eerste het lichamelijk zelfstandig worden, zichzelf kunnen verzorgen, en daarnaast een emotionele zelfstandigheid, bijvoorbeeld in het omgaan met anderen. Het praktisch oefenen van wat er in de omgeving gebeurd moet mogelijk zijn. Kinderen helpen mee met de dagelijkse werkzaamheden, zoals de kar opruimen, afwas naar de keuken brengen en opruimen. Zo leren zij ook samen verantwoordelijkheid dragen.

Ieder kind maakt ook deel uit van de wereld buiten de kinderopvang, daarom vinden wij het contact met de buitenwereld ook heel belangrijk. Hier maken pedagogisch medewerkers zoveel mogelijk gebruik van door bijvoorbeeld regelmatig naar de speeltuintjes te gaan of zomaar een rondje te wandelen.

- Het begeleiden van de ontwikkeling van weerbaarheid. Met weerbaarheid wordt bedoeld dat een kind voor zichzelf op kan komen en zich bijvoorbeeld niet alles af laat pakken. Pedagogisch medewerkers stimuleren de weerbaarheid door kinderen in contact te laten komen met meerdere mensen, door kinderen mee te nemen naar andere ruimtes binnen het KDV buiten de eigen groepsruimte en door kleinere of grotere uitstapjes met de kinderen te maken. Bij een conflictsituatie tussen kinderen grijpen pedagogisch medewerkers niet te snel in zodat kinderen eerst zelf een oplossing leren zoeken. Daarnaast stimuleren pedagogisch medewerkers de weerbaarheid van kinderen door ze onder woorden te laten brengen waarom ze iets wel of niet willen, te leren hun gevoelens te benoemen.
- Het begeleiden van de ontwikkeling tot zindelijkheid. In de praktijk blijkt dat het voorbeeld van de andere kinderen een stimulerende werking heeft op het zindelijk worden. De pedagogisch medewerkers zullen het ook stimuleren als zij het gevoel hebben dat het kind toe lijkt aan zindelijkheidstraining. Ook hiervoor geldt dat afstemming tussen de ouders en Olleke Bolleke belangrijk is.
- Het stimuleren van de taal- en motorische ontwikkeling en cognitieve vaardigheden. Doordat pedagogisch medewerkers duidelijk en constant praten met de kinderen wordt de taalontwikkeling gestimuleerd. Ook door het zingen van liedjes en het lezen van boekjes wordt de taalontwikkeling gestimuleerd. Als een kind nog moeilijk uit de woorden komt zal steeds getracht worden het kind te verstaan. Een kind wordt niet verbeterd in zijn taal, maar woorden worden wel juist voorgezegd of herhaald. De pedagogisch medewerkers stimuleren de motorische ontwikkeling door een iets moeilijker uitdaging te geven dan dat het kind heeft laten zien. Is het er nog niet aan toe dan proberen we het later nog een keer. De kinderen worden gestimuleerd zoveel mogelijk zelf te (laten) denken. Dit wordt ondersteund door spelletjes, en zowel individueel als in groepsverband te communiceren. Het eerder benoemde thematisch werken, speelt ook een grote rol bij de ontwikkeling van taal, motoriek en cognitieve vaardigheden. Voor de 3-jarigen kinderdagverblijf kinderen is er tijdens de algemene thema's een oefenboek met voorschoolse activiteiten.
- Kinderen tussen de 0 en 13 jaar maken ook een seksuele ontwikkeling mee. Ze leren eerst hun eigen lichaam en het lichaam van een ander te ontdekken. Ze zien de verschillen tussen jongens en meisjes. Dit gebeurt op een speelse en nieuwsgierige manier. Bij wat oudere kinderen kan schaamte zijn intrede doen, of kinderen kunnen verliefd zijn of 'verkering' hebben. Olleke Bolleke vindt het belangrijk dat de kinderen opgevangen worden in een veilige en vertrouwde omgeving. Zij ziet dit als voorwaarde voor de ontwikkeling van een kind en de seksuele ontwikkeling hoort hier ook bij. De pedagogisch medewerker speelt in op de signalen van een kind. Als kinderen zelf geïnteresseerd zijn in hun lichaam of dat van een ander dan wordt hier door een pedagogisch medewerker met een open en positieve houding op gereageerd. Een pedagogisch medewerker geeft tegelijkertijd ook kaders aan. Jonge kinderen leren bijvoorbeeld dat ze op de groep hun kleren aanhouden en dat en dat ze zich weer aankleden na een bezoek aan het toilet. Oudere kinderen leren hun eigen grenzen aan te geven en grenzen van andere kinderen te respecteren.

Sociale competenties

Bij Olleke Bolleke vinden we het belangrijk om de sociale competentie van kinderen op verschillende manieren te vergroten. Onder sociale competentie verstaan we het leren omgaan met anderen.

Een kind dat de hele dag volwassenen om zich heen heeft die vaardigheden vertonen, leert van toekijken heel veel. Sommige vaardigheden moeten geoefend worden maar bij andere dingen gaat het leerproces ongemerkt. We noemen het imitatie of modeling wanneer een kind (on)bewust het gedrag van een ander overneemt. Het proces heeft zich voltrokken zonder belonen of afkeuring. Imitatie speelt een grote rol in de ontwikkeling van de persoonlijkheid en de sociale ontwikkeling. Voorwaarde voor modeling is dat er een positieve verhouding bestaat tussen model en kind. Het imiteren gebeurt op basis van emotionele betrokkenheid.

De pedagogisch medewerkers hebben dus heel duidelijk een voorbeeldfunctie. Zij leren kinderen sociale vaardigheden door deze zelf voor te doen, uit te leggen waarom dit gedaan wordt en indien nodig een kind erop aan te spreken. In de paragraaf over normen en waarden wordt uitgebreider omschreven welke sociale vaardigheden worden aangeleerd.

Bij Olleke Bolleke worden veel dingen samen gedaan. Voorlezen, zingen en de maaltijden zijn belangrijke activiteiten. Aandacht en gezelligheid bij het samen zingen zijn van belang. Ook wordt gezamenlijk het speelgoed opgeruimd vanuit het idee dat de kinderen zich dienen te realiseren dat dingen niet vanzelf gebeuren. Op speelse wijze wordt een zekere mate van discipline aangeleerd.

De sociaal-emotionele ontwikkeling wordt gestimuleerd door baby's de gelegenheid te geven elkaar te imiteren, bijvoorbeeld door ze bij elkaar in de box te zetten. Verder geven pedagogisch medewerkers kinderen de ruimte initiatief te nemen naar anderen zodat hun zelfvertrouwen groeit en zij zich beter in een ander leren verplaatsen. We stimuleren kinderen om met elkaar samen te spelen en speelgoed te delen. In tafelsituaties leren kinderen op hun beurt wachten bij het uitdelen van fruit of drinken. In gesprekken aan tafel leren we kinderen dat we elkaar uit laten praten, en dan pas zelf te gaan praten. Op deze manier willen we kinderen meegeven dat het belangrijk is te luisteren naar elkaar. Tijdens gesprekjes proberen we alle kinderen erbij te betrekken, door bijvoorbeeld te vragen aan de andere kinderen of ze iets dergelijks ook wel eens hebben meegemaakt, Oudere kinderen krijgen de mogelijkheid jongere kinderen te helpen. Door de verticale groepsindeling op het kinderdagverblijf zien we dit principe ook tot zijn recht komen. We leren kinderen ook oog krijgen voor de gevoelens van andere kinderen. Na het tweede jaar spreken pedagogisch medewerkers kinderen vaker aan op hun verantwoordelijkheden. Bijvoorbeeld als ze een ander kindje pijn hebben gedaan. Hiermee stimuleren zij de ontwikkeling van hun gevoel van meeleven. Ook helpen pedagogisch medewerkers kinderen hun gevoelens te benoemen, zodat zij dit beter een plekje kunnen geven. Ook hierin is de wijze waarop een pedagogisch medewerker reageert op het verdriet of de pijn van een kind een voorbeeld voor de andere kinderen.

We vinden het belangrijk om kinderen respect en begrip voor anderen bij te brengen. De kinderopvang is daar een geschikte plek voor omdat er veel situaties voorkomen waarbij men wel rekening met elkaar moet houden.

Sociaal gevoel is voor een kind een voorwaarde om zich thuis te voelen in een groep, en om een aardig mens te worden.

Heel belangrijk is ook dat de kinderen er plezier in hebben om dingen samen te doen want sommige dingen zijn veel leuker met elkaar.

Kinderen hebben op onze groepen de mogelijkheid om vriendschappen op te bouwen. Het is van belang dat wij deze vriendschappen niet onderschatten en hier ruimte voor geven.

Als kinderen uit zichzelf een afstand houden met een ander kind, dan gaan we vriendschappen niet forceren. Ieder kind heeft recht op een voorkeur voor andere personen. Een kind kan ook voorkeuren voor pedagogisch medewerkers hebben, hier wordt rekening mee gehouden, maar we laten een kind pedagogisch medewerkers niet tegen elkaar 'uitspelen'.

De weerbaarheid van kinderen in een groep is ook een aandachtspunt. Doordat kinderen veel met elkaar omgaan, kunnen ze ook leren om met meningsverschillen om te gaan. We geven de kinderen de ruimte om onderling conflicten op te lossen, zonder inmenging van een volwassene. Soms is het echter nodig om in te grijpen, of mee te helpen wanneer het conflict voor (één van de) kinderen zo bedreigend is dat zij zich machteloos en angstig kunnen voelen.

Het overdragen van normen en waarden

Bij Olleke Bolleke wordt op verschillende manieren gewerkt aan de overdracht van normen en waarden. Kinderen leren veel van het nadoen van volwassenen. De pedagogisch medewerkers hebben hierin dus een belangrijke voorbeeldfunctie. Zij dienen de normen en waarden uit te dragen zoals die vanuit de organisatie gedragen worden. Voor de pedagogisch medewerkers zijn er daarom ook een aantal gedragsregels:

- Een kind wordt met respect behandeld.
- Er wordt niet geschreeuwd tegen de kinderen.
- Een kind wordt aangesproken bij zijn/haar naam en vervolgens wordt er verteld wat er verwacht wordt.
- Probeer de kinderen in hun handelen te begrijpen, praat nooit negatief over hen als kind maar alleen over hun gedrag. Je keurt alleen negatief gedrag af en niet het kind zelf.
- Probeer negatief gedrag positief te benaderen: je zegt hoe het gewenste gedrag eruit moet zien, de pedagogisch medewerker die hiermee begint, gaat daarmee door tot het is opgelost.
- Leg de nadruk op positief gedrag door te belonen: positieve waardering (een compliment) werkt beter dan kritiek.
- Kinderen neem je serieus; er wordt naar het kind geluisterd, een gesprek tussen een kind en volwassene kun je dus niet zomaar onderbreken.
- Kinderen hebben ook een mening waar serieus mee moet worden omgegaan.
- Benader een kind naar zijn kunnen.
- Respecteer de eigenheid van een kind.
- Lijfelijke straffen zijn verboden.
- Gebruik geen grove of kindonvriendelijke taal of uitdrukkingen, stopwoorden etc. Woorden als 'krijzen', 'janken' en 'ik stoot mijn kop' zijn geen kindvriendelijke woorden. Denk daarbij ook om de toonhoogte en het taalgebruik in het algemeen.

Het stimuleren van het gebruik van beleefdheidsvormen is een duidelijke vorm van de overdracht van normen en waarden. Kinderen worden gestimuleerd om 'alsjeblieft' en 'dank je wel' te zeggen, maar ook 'wat zeg je' als ze je niet goed verstaan. Overdracht van waarden en normen gebeurt vooral door middel van gedrag. Gedrag wat in strijd is met onze waarden en normen wordt afgekeurd, daarbij wordt uitgelegd waarom bepaald gedrag goed of fout is. Zo worden op den duur de achterliggende principes duidelijk.

Omdat de kinderen in een grote groep met elkaar samenspelen, is het belangrijk dat er ook voor de kinderen bepaalde vaste regels zijn waar iedereen zich aan houdt. De belangrijkste regels voor de kinderen zijn als volgt:

- De kinderen mogen niet met speelgoed of andere spullen gooien.
- De kinderen mogen geen speelgoed van elkaar afpakken.
- De kinderen mogen elkaar geen pijn doen of elkaar bang maken.

- Voor de tafelmomenten ruimen de pedagogisch medewerkers de meeste spullen samen met de kinderen op zodat zij leren dat dingen niet vanzelf gebeuren.
- De pedagogisch medewerkers leren de kinderen beleefdheden als: “dank je wel” en “alsjeblieft” zeggen en “wat zeg je”... zeggen als ze iets niet hebben verstaan.
- De kinderen spreken een ander aan bij hun naam.
- De kinderen wachten even als de pedagogisch medewerkers met elkaar of een ander aan het praten zijn.
- De kinderen wordt een gevoel voor hygiëne bijgebracht, bijvoorbeeld: Voor en na het eten en na toiletbezoek handen wassen. Als er iemand heeft geknoeid wordt het opgepakt/ opgeveegd, door het kind of door de pedagogisch medewerker.

Ook zijn er nog huisregels waar iedereen zich bij Olleke Bolleke aan moet houden.

Straffen en belonen

Duidelijkheid over wat wel en niet mag draagt bij aan een veilige en voorspelbare omgeving voor kinderen. Bij de ontwikkeling hoort het ontdekken van de eigen grenzen en die van Olleke Bolleke. De pedagogisch medewerkers zullen hierin zorgen voor duidelijkheid en zijn consequent. *Er worden nooit lijfelijke straffen toegepast.*

Door middel van belonen wordt zoveel mogelijk het positieve gedrag van de kinderen benadrukt. Dit gebeurt bijvoorbeeld als een kind netjes eet, met de zindelijkheid, als de kinderen lief spelen en/ of als de kinderen helpen met opruimen. Kinderen worden geprezen met lovende woorden en een stukje extra aandacht. Bij het zindelijk worden maken we bijvoorbeeld gebruik van stickertjes plakken.

Soms moeten kinderen echter gecorrigeerd worden omdat ze gedrag vertonen dat niet acceptabel is en andere kinderen dit gedrag kunnen imiteren.

Een kind moet leren om op een adequate wijze uiting te geven aan zijn/haar emoties. Alle emoties worden geaccepteerd, maar niet alle uitingsvormen of gedragingen. Als kinderen ongewenst gedrag laten zien keuren pedagogisch medewerkers alleen dit gedrag af en niet het kind zelf. Daarnaast proberen ze de oorzaak van het gedrag te achterhalen om eventuele angst of boosheid bij het kind weg te kunnen nemen.

Door de groepssituatie waarin kinderen meestal op vanzelfsprekende wijze meedoen met de groep, is het corrigeren van gedrag van kinderen echter minder aan de orde dan in de thuissituatie.

Corrigeren van het gedrag moet een gevolg van een handeling zijn. Als een kind ongewenst gedrag vertoont, dan wordt er door een pedagogisch medewerker ingegrepen. Aan het kind wordt verteld welk gedrag ongewenst is, maar ook welk gedrag wél gewenst is en dat het ongewenste gedrag moet stoppen. Wanneer een kind doorgaat met het ongewenste gedrag, wordt voorgaande nogmaals herhaald en wordt een laatste waarschuwing met consequentie gegeven. Een consequentie die doorgaans volgt op herhaaldelijk ongewenst gedrag is het eventjes apart zetten van een kind, bijvoorbeeld op een stoel. Uitleg waarom het kind apart wordt gezet is hierbij erg belangrijk. Op deze manier raakt het kind bewust van zijn gedrag en waarom het niet gewenst en acceptabel is. Ook krijgt het kind het besef dat zijn/haar gedrag voor anderen niet leuk is. Hierna volgt wel altijd een goedmaking. De pedagogisch medewerker vraagt aan het kind of het weer kan luisteren of laat het kind sorry zeggen tegen degene die hij pijn gedaan heeft of een kusje geven.

Een andere manier van corrigeren is de toon van het praten, stemverheffing en het kind aankijken.

Deze vorm werkt goed bij kinderen die de grenzen aan het verkennen zijn. Zij kijken veel naar de pedagogisch medewerkers en de pedagogisch medewerker kan met haar stem en gezichtsuitdrukking aangeven of iets goed is of dat iets niet mag.

De pedagogisch medewerker die een kind heeft gecorrigeerd is ook degene die zorgt dat het weer goed gemaakt wordt, dit is om het kind duidelijkheid te geven en de correctie met een positief resultaat af te ronden.

Wij vinden het belangrijk om ouders een terugkoppeling te geven over het gedrag van hun kind. Overleg over hoe dit thuis wordt opgelost en op Olleke Bolleke kan nuttig zijn.

Observeren en signaleren

Bij Olleke Bolleke worden kinderen op verschillende momenten geobserveerd.

Dit doen wij om verschillende redenen:

- Een observatie van het kind middels een kindvolgsysteem of observatiemethode is een werkwijze om het kind beter te leren begrijpen en adequaat op hun behoeften, mogelijkheden en eventuele beperkingen in te kunnen spelen. Door goed en regelmatig te observeren kunnen de vier basis opvoedingsdoelen zo goed mogelijk gewaarborgd worden.
- Observatieschema's geven pedagogisch medewerkers een objectieve manier om de eigen waarnemingen te toetsen. Vermoedens kan je langs een objectieve meetlat leggen. Ook kan je bij een signalering terugkijken op eerdere observaties (hoe stond je er een jaar geleden voor?)
- Observatieschema's zijn waardevol bij kindbesprekingen met ouders, collega's en leidinggevenden.
- Ook het (verplicht) werken met de meldcode kindermishandeling vraagt om observatie van kinderen. Bij een vermoeden van mishandeling of misbruik zal deze meldcode kindermishandeling ingezet worden.
- In de gemeente Koggenland wordt gebruik gemaakt van een formulier voor overdracht van voorschoolse voorzieningen naar de basisschool. Daarom zullen kinderen bij Olleke Bolleke op bijna 4 jarige leeftijd worden geobserveerd middels een vast formulier dat uiteindelijk meegegeven kan worden naar de basisschool. Ouders bepalen zelf of zij dit formulier aan school overhandigen. Olleke Bolleke draagt alleen informatie over naar de basisscholen indien ouders daarvoor toestemming hebben gegeven.
- Intern maken wij gebruik van het formulier overdracht van kinderdagverblijf naar buitenschoolse opvang dan wel overdracht Alles Kids naar Clubhuis wanneer een kind doorstroomt van de ene opvangsoort naar de andere opvangsoort. Naast dit formulier wordt gebruik gemaakt van een mondelinge overdracht indien nodig.

Observeren doen wij op verschillende manieren:

M.b.t. het observeren van de ontwikkeling van het kind, wordt bij Olleke Bolleke gebruik gemaakt van de 'Focus op kinderen' observatiemethode voor dagopvang en naschoolse opvang. Deze methode is bedoeld om het individuele kind, de groep, de ruimte en het materiaal en het handelen van de pedagogisch medewerker in beeld te brengen en bespreekbaar te maken.

'Focus op kinderen' brengt in beeld:

- Ontwikkeling van de intelligentie
- Spraak- en taalontwikkeling
- Ontwikkeling van zelfstandigheid
- Sociaal-emotioneel ontwikkeling
- Motorische ontwikkeling
- Ontwikkeling van intimiteit en seksualiteit

- De groepssamenstelling
- De werkdruk per dag en per week
- De gegeven aandacht
- Sfeer, ruimte, activiteiten en onderlinge relaties
- Structuur en regels
- Interessegebieden van kinderen
- Het gevoel van de pedagogisch medewerker bij het kind; 'kind in beeld'.

De eerste 5 punten worden middels vaste observatieformulieren regelmatig geobserveerd door de pedagogisch medewerkers. Ook het laatste punt wordt dan omschreven.

- Ieder nieuw kind wordt standaard na 3 maanden geobserveerd door de eigen groepsleiding.
- Ieder kind dat al een jaar of langer het KDV bezoekt, wordt per jaar minimaal één keer geobserveerd.
- Een kind bij de buitenschoolse opvang wordt geobserveerd wanneer er zorgen zijn (van welke aard dan ook) en voor de tienminutengesprekken, maar ook op verzoek van ouders kan er geobserveerd worden.

Ieder kind op het kinderdagverblijf en de buitenschoolse opvang heeft een eigen mentor. De mentor is een pedagogisch medewerker die werkt op de groep van het kind. De mentor bespreekt periodiek de ontwikkeling van het kind met de ouders. Tevens is de mentor het aanspreekpunt voor de ouders bij vragen over de ontwikkeling en het welbevinden van het kind. In de buitenschoolse opvang is de mentor ook het aanspreekpunt voor het kind. Eventueel vervult de mentor ook een rol in het contact met andere professionals (met toestemming van de ouders).

Tijdens de zogenaamde tienminutengesprekken worden het welbevinden en de ontwikkeling van het kind door de mentor met de ouders besproken aan de hand van het observatieformulier. Tienminutengesprekken worden op zowel het kinderdagverblijf als de buitenschoolse opvang aangeboden. Op het kinderdagverblijf is het wenselijk dat ouders gebruik maken van dit aanbod. Op de buitenschoolse opvang is dit niet verplicht. De tienminutengesprekken zijn meestal rond maart. Indien ouders en/of pedagogisch medewerkers op een ander tijdstip dan rond de tienminutengesprekken behoefte hebben aan een gesprek, kan dit altijd aangevraagd en ingepland worden.

Tijdens ieder teamoverleg is er ruimte voor de pedagogisch medewerkers om zorgen (van welke aard ook) rondom kinderen bespreekbaar te maken. Casussen worden niet uitgebreid in het hele team besproken.

Wanneer er zorgen zijn over de ontwikkeling van een kind, zullen pedagogisch medewerkers dit intern bespreken met andere pedagogisch medewerkers, maar bij grotere zorgen ook met de pedagogisch manager. Samen bespreken zij hoe verder te gaan. Er kan gestuurd worden op verder observeren, ondersteunen in het gesprek tussen mentor en ouders en in de keuze voor eventuele doorverwijzing. Wanneer er zorgen zijn over een kind van welke aard ook, zullen ouders altijd éérsst op de hoogte gebracht worden. Ook zullen zij op de hoogte worden gebracht van eventuele vervolgstappen. Indien nodig kunnen wij met toestemming van ouders ook gericht vragen om expertise en extra observatie van buitenaf, bijvoorbeeld vanuit het zorgteam Koggenland.

In het geval van een vermoeden van mishandeling of misbruik zal de meldcode kindermishandeling ingezet worden. Wij zijn alert op signalen die kunnen duiden op

kindermishandeling. Pedagogisch medewerkers hebben hiervoor een cursus gevolgd. Zij kunnen ouders advies geven en zullen hun eventuele bezorgdheid over een kind altijd uitspreken naar ouders. Daarnaast zullen pedagogisch medewerkers bij eventuele zorgen rondom een kind altijd contact opnemen met onze interne aandachtsfunctionaris kindermishandeling. Samen bespreken zij hoe verder te gaan. De aandachtsfunctionaris zal de leidster verder ondersteunen in de te doorlopen stappen van de meldcode. De aandachtsfunctionaris kan gericht aansturen op verdere signalering, ondersteunen in het gesprek met ouders en in de keuze voor eventuele doorverwijzing. Wanneer er zorgen zijn over een kind van welke aard ook, zullen ouders altijd éérst op de hoogte gebracht worden. Ook zullen zij op de hoogte worden gebracht van eventuele vervolgstappen.

DE DAGELIJKSE PRAKTIJK

Wennen

Voordat wordt gestart met de kinderopvang, is er tijd en ruimte om te wennen. Het wennen van kinderen aan de opvang is een belangrijk aandachtspunt. Naarmate een kind beter heeft kunnen wennen, zal het verblijf op de groep positiever verlopen. Jonge kinderen moeten ook wennen aan het feit dat hun ouders gedurende (een deel van) de dag niet aanwezig zijn. Niet alleen kinderen moeten wennen, maar ook ouders moeten de mogelijkheid krijgen om te wennen. Belangrijk is dat ouders vertrouwen krijgen in de opvang en de pedagogisch medewerkers. Om dit proces positief te laten verlopen wordt de nodige tijd en aandacht besteed aan de wenperiode, zowel door de pedagogisch medewerkers als door de ouders.

- We streven er naar dat het wennen en het wengesprek zoveel mogelijk vóór de datum van plaatsing plaats vindt en dat er zoveel mogelijk gewend wordt op de afgesproken plaatsingsdagen in de afgesproken groep.
- De pedagogisch medewerkers maken ongeveer een maand van tevoren een afspraak voor een wengesprek en eerste wenaafspraak met ouders. Er zullen gemiddeld twee dagdelen gewend worden. Afhankelijk van de situatie kan in overleg met ouders worden afgesproken om de wenperiode te verlengen of te verkorten.
- Het kind wordt voor het eerste wendagdeel gebracht door ouder(s). Ouders zullen voorafgaand vaak een wengesprek hebben met de pedagogisch medewerker van de groep. In dit gesprek kunnen ouders aangeven wie en hoe hun kind is, en wat belangrijk is om te weten.

Kinderen die intern doorstromen van het kinderdagverblijf naar de buitenschoolse opvang of van Alles Kids naar het Clubhuis zullen ook een aantal keer wennen.

- De betrokken pedagogisch medewerkers bespreken met elkaar en ouders hoe vaak zij verwachten dat een kind nodig heeft om te wennen. Er wordt minimaal twee wemomenten ingepland.
- Ook wordt een mondelinge en/of schriftelijke informatieoverdracht tussen betrokken pedagogisch medewerkers gehouden.
- De pedagogisch medewerkers van de nieuwe groep nodigen het kind dat bijna 4/7 wordt uit om te komen wennen. Dit doen zij door aan het kind een kaartje te schrijven en dit in het mandje of laatje van het kind te doen. Op het kaartje staan de wendagen en tijden. Op deze manier is ook voor ouders precies inzichtelijk wanneer een kind gaat wennen.
- Met de ouders wordt een afspraak gemaakt voor een wengesprek. Deze afspraak kan telefonisch, schriftelijk of persoonlijk gemaakt worden. Het tijdstip van het wengesprek is in overleg met de ouders.

De dagindeling

Bij Olleke Bolleke wordt een vaste dagindeling aangehouden. Dit geeft pedagogisch medewerkers en kinderen houvast en structuur, wat voor kinderen een gevoel van herkenning en veiligheid geeft.

Op het kinderdagverblijf ziet een dag er globaal als volgt uit:

- Vanaf 6.30 tot 9.00 kunnen de kinderen gebracht worden.
- 9.30, aan tafel voor wat drinken en fruit of fruithapje.
  - Tijdens dit tafelmoment wordt met de kinderen gezongen of voorgelezen.
  - Zindelijke kinderen gaan vooraf plassen, bij de andere kinderen wordt eventueel de luier verschoond.
  - Kinderen die nog twee keer slapen gaan rond deze tijd naar bed.

- 10.00-11.15, tijd voor activiteiten zoals buiten spelen, wandelen, boodschappen doen, vrij binnen spelen, knutselen of een andere creatieve activiteit.
- 11.15, aan tafel voor de lunch.
  - De zindelijke kinderen gaan plassen. Rond half 12 is het tijd voor de lunch.
  - De lunch start met een vast liedje; 1,2,3... Smakelijk eten...
  - Zindelijke kinderen gaan na afloop eventueel nog plassen, bij de andere kinderen wordt eventueel de luier verschoond.
  - Kinderen doen eventueel nog een rustige activiteit voor zij gaan slapen, bijvoorbeeld een boekje lezen.
- 12.30, rusttijd. Kinderen die niet meer slapen rusten even uit op een stretcher of doen een rustige activiteit. De andere kinderen gaan naar bed.
- Kinderen die wakker zijn, worden uit bed gehaald. Ze gaan plassen of krijgen een schone luier. De kleren gaan weer aan, de haren worden gekamd.
  - Kinderen die nog twee keer slapen, kunnen eventueel weer naar bed.
- 15.30, aan tafel voor wat drinken met rauwkost en een cracker.
  - Zindelijke kinderen gaan vooraf plassen, bij de andere kinderen wordt eventueel de luier verschoond.
- 15.45-16.45, tijd voor activiteiten zoals buiten spelen, wandelen, boodschappen doen, vrij binnen spelen, knutselen of een andere creatieve activiteit.
- 16.30, nog een toilet- en verschoningsronde.
- Vanaf 16.30 tot 18.30 kunnen de kinderen opgehaald worden. Ouders krijgen altijd een overdracht.

Bovenstaand is de globale dagindeling die geldt voor de meeste dagen en meeste kinderen, maar ieder kind, iedere dag en vooral iedere baby kan zijn eigen ritme hebben.

Bij de buitenschoolse opvang ziet een dag er globaal als volgt uit:

Dagindeling vakantie- en studiedagen

- Vanaf 6.30 tot 9.00 kunnen ouders hun kinderen brengen. Ouders kunnen eventueel koffie of thee drinken en bijzonderheden overdragen.
- 10.00, Aan tafel voor wat drinken met fruit.
- 10.30-12.00, activiteiten zoals buiten spelen, wandelen, boodschappen doen, vrij binnen spelen, knutselen, koken of een andere creatieve activiteit.
- 12.00/12.30 aan tafel voor de lunch.
- 13.30, activiteiten zoals buiten spelen, wandelen, boodschappen doen, vrij binnen spelen, knutselen, koken of een andere creatieve activiteit.
  - Er kan voor een rustige activiteit zoals film kijken gekozen worden bij een drukke of regenachtige dag.
- 15.00, aan tafel voor wat drinken met een cracker of fruit.
- 15.30, activiteiten zoals buiten spelen, wandelen, boodschappen doen, vrij binnen spelen, knutselen, koken of een andere creatieve activiteit.
- 16.45/17.00, aan tafel voor een cracker of fruit.
- Vanaf 16.30 tot 18.30 kunnen de kinderen opgehaald worden. Ouders krijgen altijd een overdracht.

Dagindeling korte middag (maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag bovenbouw)

- 15.15, de scholen zijn uit

- Kinderen van naastliggende scholen worden lopend opgehaald door minimaal 1 pedagogisch medewerker.
- Kinderen van verderop liggende scholen worden gehaald en gebracht met de taxi. Er rijdt altijd minimaal 1 BSO pedagogisch medewerker van 1 van de bso locaties met de taxi mee. De taxi rijdt langs alle scholen en opvang locaties van Alles Kids en het Clubhuis.
- Kinderen ruimen tassen, jassen en schoenen op en kunnen daarna vrij spelen.
- 15.30, aan tafel voor wat drinken met een cracker of fruit.
- 16.00, activiteiten zoals buiten spelen, wandelen, boodschappen doen, vrij binnen spelen, knutselen, koken of een andere creatieve activiteit.
- 16.45/17.00, aan tafel voor een cracker of fruit.
- Vanaf 16.30 tot 18.30 kunnen de kinderen opgehaald worden. Ouders krijgen altijd een overdracht.

Dagindeling lange middag (woensdag, vrijdag onderbouw)

- 12.00, eerste scholen zijn uit
  - Kinderen van naastliggende scholen worden lopend opgehaald door minimaal 1 pedagogisch medewerker.
  - Kinderen van verderop liggende scholen worden gehaald en gebracht met de taxi. Er rijdt altijd minimaal 1 BSO pedagogisch medewerker van 1 van de bso locaties met de taxi mee. De taxi rijdt langs alle scholen en opvang locaties van Alles Kids en het Clubhuis.
  - Kinderen ruimen tassen, jassen en schoenen op en kunnen daarna vrij spelen.
- 12.00/12.30 aan tafel voor de lunch.
- 13.30, activiteiten zoals buiten spelen, wandelen, boodschappen doen, vrij binnen spelen, knutselen, koken of een andere creatieve activiteit.
  - Er kan voor een rustige activiteit zoals film kijken gekozen worden bij een drukke of regenachtige dag.
- 15.00, aan tafel voor wat drinken met een cracker of fruit.
- 15.30, activiteiten zoals buiten spelen, wandelen, boodschappen doen, vrij binnen spelen, knutselen, koken of een andere creatieve activiteit.
- 16.45/17.00, aan tafel voor een cracker of fruit.
- Vanaf 16.30 tot 18.30 kunnen de kinderen opgehaald worden. Ouders krijgen altijd een overdracht.

Ontwikkelingsstimulering; spel, speelgoed, binnen- en buitenruimtes

De algehele ontwikkeling van kinderen kan worden gestimuleerd door het aanbieden van bij de leeftijd, de belevingswereld en het niveau passende activiteiten, spel en spelmateriaal. De pedagogisch medewerkers zetten zich actief in bij het volgen van datgene wat kinderen bezighoudt. Zij verdiepen zich hierin door de kinderen te observeren en door het ontwikkelen en aanbieden van diverse activiteiten. De ruimten zijn zo ingericht dat materialen zoveel mogelijk binnen bereik van de kinderen zijn.

Bij het aanbieden van activiteiten en spelmateriaal speelt de ontwikkelingsfase een doorslaggevende rol. De pedagogisch medewerkers heeft kennis van de ontwikkelingsfasen van 0 tot 13 jaar.

Bij de leeftijdsgroep van 0-2 jaar is het spelmateriaal gericht op de sensomotoriek. Hierbij zijn onder andere pakken, grijpen, kijken, luisteren, voelen, onderscheiden, proeven, bewegen en verplaatsen belangrijk. Passende activiteiten zijn bijvoorbeeld: vrijspelen, voorlezen,

zingen, buitenspelen, bewegingsspelletjes. Ook kan voorzichtig gestart worden met het aanbieden van knutselactiviteiten, een puzzeltje, spelletje of kookactiviteit (waarbij vooral het voelen en proeven van belang is).

De leeftijdsgroep van 2-4 jaar beschikt over spel materiaal dat gericht is op onder andere het kunnen oefenen van de fijne en grove motoriek; op de sociale vaardigheden, op taal en communicatie, op cognitie, op creativiteit en fantasie en muziek. Passende activiteiten zijn bijvoorbeeld: vrijspelen, voorlezen, zingen, buitenspelen, bewegingsspelletjes, puzzelen, spelletjes doen, koken en bakken, verkleeden, schminken, knutselen.

De buitenschoolse opvang voor 4-12 jarigen is gericht op vrije tijd en ontspanning na schooltijd. Kinderen kunnen zoveel mogelijk kiezen uit tal van activiteiten en spel materiaal op het gebied van sport, spel, creativiteit, drama, natuur en educatie, muziek, lezen, enz. Er wordt een gezamenlijk activiteitenprogramma volgens een vooraf bepaald thema ontwikkeld in de schoolvakanties waarbij de verschillende BSO locaties kunnen samenwerken.

Buitenspelen

Bij Olleke Bolleke vinden we het belangrijk dat kinderen zoveel mogelijk buiten spelen, van jong tot oud. Binnen en buiten spelen kinderen op een andere manier doordat de ervaring van ruimte, weer, natuur, licht, grond en ondergrond een heel anders.

Buiten zijn andere geuren en kleuren. Buiten nodigt uit tot grotere grovere en snellere bewegingen, tot ontdekken van levende en dode natuur, tot omgaan met en ontdekken van de verschillende weersomstandigheden zoals licht, schaduw, zon, kou, regen, sneeuw en wind. Buiten liggen de materialen voor het oprapen wat inspireert tot fantasiespel en dingen met je handen maken. Buiten zijn de uitdagingen die kinderen tegenkomen soms van een andere aard dan binnen. Zo val je bijvoorbeeld eerder (en harder) als je rent. Het ontdekken van en leren omgaan met deze uitdagingen maakt kinderen zelfstandig en vergroot hun zelfoplossend vermogen.

Buitenspelen is ook belangrijk voor de gezondheid van kinderen; licht, zuurstof, opbouw van weerstand en spieren.

Bij Olleke Bolleke gaan we – als het even mogelijk is – iedere dag met de kinderen naar buiten. Uiteraard wordt er rekening gehouden met de weersomstandigheden en worden de kinderen hierop gekleed.

De speelplaatsen van de opvanglocaties zijn zo ingericht dat aan de kinderen zoveel mogelijk uitdaging geboden kan worden. Er zijn planten, bomen, struiken en/of gras, tegels, zandbakken, speeltoestellen, grondschilderingen, etc. Er zijn (loop)fietsjes en ander los spel materiaal. Bij warm weer worden er badjes of watertafels neergezet. De buitenterreinen zijn afgesloten en toezicht is altijd aanwezig.

Ook gaan we met de kinderen het dorp in, om de natuur te bekijken, om boodschappen te doen, om een speeltuin of speelveld te bezoeken, etc. De allerkleinsten gaan mee in een kinderwagen of buggy, de iets grotere kinderen gaan mee in de bolderkar en kinderen die goed kunnen lopen, lopen zelf. Bij de BSO wordt onder begeleiding van een pedagogisch medewerker ook wel gebruik gemaakt van de fiets als vervoersmiddel. Ouders geven toestemming voor deelname aan uitstapjes buiten de deur/het speelplein van de opvanglocatie.

Op de vestigingen

De ruimtes op onze groepen zijn kindvriendelijk ingericht. De sfeer proberen we zo huiselijk mogelijk te laten zijn. Het speelgoed heeft een vaste plaats en er wordt zoveel mogelijk met hoekjes gewerkt (poppenhoek, bouwhoek, knutselruimte, etc.) Op de kinderdagverblijfgroepen staat het speelgoed voor de kinderen op pakhoogte. De kamers zijn bedoeld als leefruimte, daar is het knus en intiem. Buiten mogen de kinderen rennen of

andere drukke dingen doen. De centrale hal is als een straat zonder wind en regen. Daar mogen kinderen soms met een bal spelen, op een fietsje rijden of andere 'drukke' dingen doen. Verder is de centrale hal een open ruimte met veel mogelijkheden die tot in de hoeken wordt benut en is ook ingericht als speelruimte. De hal wordt op verschillende momenten gebruikt en op verschillende manieren. De hal wordt gebruikt om een toneelstuk of dansje te oefenen, of als verkleedhoek. Ook wordt de hal gebruikt als bouw-, speel- en racebaanhoek. In de hal kunnen de kinderen zich even van de groep losmaken om in hun een eigen wereld te zijn.

Verlaten van de groep

Bij de locatie in Hensbroek en de Caegh in Obdam gaan de kinderen van het kinderdagverblijf van de groep als zij naar het toilet moeten en als zij gaan slapen; de toiletruime en slaapkamers staan los van de groep. Hier wordt dan ook gewerkt met een babyfoon zodat wij een goed contact houden met de kinderen. Ook gaan de kinderen van de groep als zij (onder toezicht) in de hal of buiten gaan spelen.

Bij de locatie Kelderswerf in Obdam gaan de kinderen alleen van de groep als zij (onder toezicht) in de hal of buiten gaan spelen, de overige voorzieningen kunnen vanuit de kamer bereikt worden.

Hygiëne en veiligheid

Bij Olleke Bolleke wordt gewerkt met diverse hygiëneprotocolen. Zo is er een protocol rondom hygiëne en voeding, hygiëne en toilet en verschoneren, persoonlijke hygiëne, hygiëne in onze gebouwen en diverse schoonmaakschema's.

Ook wordt er een veiligheidsprotocol en een protocol veilig slapen gehanteerd. Alle protocollen zijn inzichtelijk op de groepen.

Om zo goed mogelijk toe te zien op de hygiëne en veiligheid op al onze locaties, wordt doorlopend op elke vestiging, door de organisatie, van elke ruimte een risico inventarisatie veiligheid en gezondheid gemaakt. We gaan dan na welke mogelijke gevaren en risico's er voor een kind in een ruimte zijn.

Bij constatering van gevaren en risico's worden maatregelen genomen. Er worden bijvoorbeeld regels ingesteld, werkafspraken gemaakt of aanpassingen in de gebouwen gedaan.

GGD

Op 1 januari 2005 werd de Wet Kinderopvang ingevoerd. De wet eist dat verantwoorde kinderopvang geleverd wordt door kindercentra. Hiertoe zijn in de wet minimale kwaliteitseisen geformuleerd. Met invoering van wijzigingen vanuit de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK) vanaf 2018 worden kwaliteit en verantwoorde kinderopvang verder nagestreefd. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op en het handhaven van de kwaliteit.

Door de gemeente aangewezen toezichthouders van de GGD voeren in opdracht van de gemeenten het toezicht uit, maar de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de kinderopvang ligt bij de kindercentra zelf.

Voor het toezicht door de GGD zijn landelijke 'Beleidsregels werkwijze toezichthouder' opgesteld. Een kinderdagverblijf of buitenschoolse opvang wordt volledig geïnspecteerd (reguliere inspectie) of kan te maken krijgen met een inspectie op kernzaken. Een inspectie op kernzaken wordt uitgevoerd wanneer het kindercentrum in het jaar voorafgaand (grotendeels) voldeed aan de regels van de Wet Kinderopvang en altijd in overleg met de verantwoordelijke gemeente.

Naar aanleiding van een inspectie wordt door de toezichthouder van de GGD een inspectierapport opgesteld. Deze inspectierapporten zijn inzichtelijk op onze website.

Ontruimingsplan

Onze locaties zijn voorzien van een ontruimingsplan. Regelmatig worden ontruimingsoefeningen gehouden. Het plan is inzichtelijk op de locaties.

Bedrijfs hulpverlening en eerste hulp bij ongelukken (BHV en EHBO)

Iedere pedagogisch medewerker met een vast contract is opgeleid tot BHV-er en heeft daarnaast een specifieke cursus kinder EHBO gevolgd. Jaarlijks worden er herhalingscursussen BHV en EHBO gevolgd. Dagelijks is op iedere groep minimaal een BHV-er en/of EHBO-er aanwezig.

Verzorging

Verschoonen, toiletgang en zindelijk worden

Bij Olleke Bolleke hoeven ouders zelf geen luiers mee te nemen. Bij Olleke Bolleke worden de luiers regelmatig gecheckt en verschoond, namelijk voor of na het ochtendtafelmoment, voor de lunch, uit bed en aan het einde van de middag. Wanneer een kind tussendoor een vieze luier heeft, wordt het kind uiteraard ook dan verschoond.

Kinderen die zindelijk zijn, geven meestal zelf aan wanneer zij naar het toilet moeten. Er zijn bij Olleke Bolleke wel vaste 'plasrondes' zodat kinderen in ieder geval even herinnerd worden aan het toilet. Deze vaste plasrondes zijn ook makkelijk voor kinderen die net zindelijk zijn of bezig zijn met zindelijk worden.

Peuters zien hoe andere kinderen bezig zijn met zindelijkheidsstraining en worden daardoor gestimuleerd. Wanneer de ouders van het kind thuis bezig zijn met zindelijkheidsstraining en het kind er zelf aan toe is, kan dit bij Olleke Bolleke worden voortgezet. Dit gaat spelenderwijs. Kinderen die zelf aangeven naar het toilet of op het potje te willen, krijgen die ruimte. Kinderen die er aan toe zijn, mogen zonder luier rondlopen. Wanneer er ongelukjes gebeuren, wordt hier geen negatieve aandacht aan geschonken. Een kind wordt geprezen als het op het toilet of de pot plast of wanneer het droog blijft. Het prijzen van een kind kan mondeling, maar er kan ook een sticker geplakt worden.

Op de groepen is het protocol hygiëne toilet en verschoonen inzichtelijk.

Slapen

Tijdens het wengesprek wordt met ouders besproken wat de slaapbehoefte van het kind is. Zo wordt geprobeerd dezelfde gewoontes en hetzelfde slaapritme als thuis aan te houden. Baby's en jonge kinderen hebben zo hun eigen slaapritme. De oudere kinderen die nog slapen, slapen meestal een keer, na de lunch. Alle kinderen hebben zoveel mogelijk hun eigen bedje in een vaste slaapkamer. Oudere kinderen die niet meer slapen, rusten even uit op de bank of op een stretcher met een boekje.

Baby's worden niet op de buik of ingebakerd te slapen gelegd. Wanneer ouders toch hiertoe verzoeken, dienen zij hiervoor een handtekening te zetten.

Op de groepen is het protocol (veilig) slapen inzichtelijk.

Voeding

Bij Olleke Bolleke zijn er op het kinderdagverblijf drie vaste tafelmomenten op een dag. Er wordt geluncht met bruin tarwebrood, een cracker (cracotte, rijstwafel of (volkoren) creamcracker) en (karne)melk. 's Morgens of 's middags wordt er nog fruit(hap) of een cracker en rauwkost gegeten. Daarbij wordt ook nog limonade, roosvicee, diksap of verdunde appelsap aangeboden. Tijdens het eten creëren de pedagogisch medewerkers een rustige en ongedwongen sfeer, maar er zijn ook bepaalde regels.

- Handen wassen voor het aan tafel gaan.
- We wachten op elkaar met eten.
- Zolang er wordt gegeten, blijft iedereen aan tafel zitten.

- Eten en drinken doen we aan tafel. Er wordt niet gelopen met eten of drinken in de mond.
- Kinderen worden niet gedwongen om te eten of drinken, hooguit gestimuleerd.
- Kinderen kiezen zelf hun broodbeleg. Er wordt gelet op een gevarieerde keuze. Kleine kinderen krijgen hun broodje in kleine stukjes gesneden en eten met een vork. De grotere kinderen smeren zelf en kiezen of zijn hun broodje in stukjes of dubbel willen. In principe eten de kinderen op het kinderdagverblijf maximaal 2 broodjes. Er wordt echter ook gekeken naar de behoefte van het kind. Ook mogen kinderen bij de lunch nog een cracker met beleg naar keuze. Op de naschoolse opvang mogen kinderen in principe maximaal 3 broodjes en een cracker.
- Er wordt niet gepropt.
- We kletsen gezellig tijdens het eten, maar met een lege mond.

Soms worden tussendoortjes aangeboden, zoals: crackers, soepstengel, (volkoren) biscuit, plakje ontbijtkoek, doosje rozijnen, tumtum.

Wanneer een kind jarig is, mag het trakteren. Ouders / kinderen zijn vrij om te trakteren wat zij willen. Pedagogisch medewerkers kunnen natuurlijk wel ideeën en tips geven! Bij de lunch mag een jarig kind iets extra's kiezen. Er kunnen worstjes of kleine pannenkoekjes gemaakt worden.

Bij de buitenschoolse opvang wordt in de schoolvakanties regelmatig gekookt of gebakken met de kinderen; dat varieert van cakejes tot een omelet, en van pasta's en pizza's tot koekjes. Met een thema zoals bijvoorbeeld 'Heel Olleke bakt' koken de kinderen zelfs hele maaltijden om mee naar huis te nemen.

Het kan zijn dat kinderen bepaalde voedingsstoffen niet mogen eten i.v.m. allergieën, cultuur of geloofsovertuiging. Hierbij worden de richtlijnen en wensen van ouders gevolgd.

Baby's en jongere kinderen hebben hun eigen voedingsschema. Bij dit schema worden de wensen en richtlijnen van ouders aangehouden. Olleke Bolleke biedt standaard babyvoeding 1 en 2 aan. Wanneer een baby andere kunstvoeding of borstvoeding krijgt, geven ouders dit zelf mee. Wanneer baby's er aan toe zijn, krijgen zij een fruithap. Bij Olleke Bolleke maken we zoveel mogelijk verse fruithapjes. In sommige gevallen wordt gebruik gemaakt van een fruithap uit een potje.

Er is een protocol hygiëne en voeding aanwezig, dit is inzichtelijk op de groepen.

Specifieke kindgebeurtenissen

Verjaardagen

Wanneer een kind jarig is, wordt daar wat extra aandacht aan besteedt. Op het kinderdagverblijf:

- Wordt voor de jarige wordt een feestmuts gemaakt.
- Bij het ochtend tafelmoment wordt er voor de jarige gezongen en met instrumenten wordt muziek gemaakt.
- De jarige mag trakteren.
- De jarige krijgt een mooie verjaardagskaart.
- Bij het middageten worden er worstjes of pannenkoeken gegeten. De jarige mag kiezen.

Op de buitenschoolse opvang:

- Er wordt voor het kind gezongen als alle kinderen uit school zijn en de groep aan tafel gaat.
- De jarige mag trakteren.
- De jarige mag een verjaardagskaart uitkiezen waar alle namen van de aanwezige kinderen en pedagogisch medewerkers opgeschreven worden. Deze kaart mag mee naar huis.
- Een jarig kind mag op of rond de dag van zijn verjaardag een vriend(in) meenemen naar de BSO.

Wanneer er door de ouder of het kind zelf gevraagd wordt om iets voor iemand anders te knutselen wanneer diegene jarig is (ouder, broer, zus, opa, oma), wordt er door het kind gekleurd of geknutseld. Er moet echter wel genoeg tijd zijn voor de pedagogisch medewerkers om dit te begeleiden.

Ziekte en medicijnen

De meeste jonge kinderen zijn regelmatig verkouden of ziek. Zij moeten hun weerstand nog opbouwen. Kinderen die ziek zijn, hoeven niet in alle gevallen thuis te blijven. Zij mogen naar Olleke Bolleke komen, tenzij zij zoveel extra aandacht nodig hebben, dat wij dat niet kunnen geven. Kinderen mogen niet bij Olleke Bolleke komen indien zij:

- Ongewoon hangerig, huilerig of ontroostbaar zijn.
- 's morgens direct al boven de 39 graden koorts hebben.
- Een van de volgende ziektes hebben: Krentenbaard/kinderzeer, kinkhoest, bof, ernstige diarree, geelzucht, mazelen, braken, roodvonk, RS- virus, hersenvliesontsteking, hoofdluis.

Als uw kind ziek wordt tijdens de opvang zult u door de pedagogisch medewerkers op de hoogte worden gebracht. Of uw kind kan blijven hangt af van de ernst van de ziekte. In sommige gevallen kunt u dus gebeld worden met de vraag om uw kind op te komen halen. Het is belangrijk dat u als ouder bereikbaar bent. Zorgt u ervoor dat u wijzigingen met betrekking tot bereikbaarheid zo snel mogelijk doorgeeft aan de pedagogisch medewerkers. Olleke Bolleke hanteert in principe de richtlijnen en de adviezen van de GGD en/of het Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid, maar is vrij om zelf strengere richtlijnen te hanteren.

Wanneer een bepaalde besmettelijke ziekte is geconstateerd op het kinderdagverblijf, zullen wij ouders daarover informeren. Dat doen wij door informatie op te hangen op de vestigingen, maar eventueel ook door een mailing te versturen. In onze nieuwsbrieven besteden wij ook regelmatig aandacht aan kinderziekten.

Op het kinderdagverblijf geven wij geen koortsonderdrukkende middelen zoals zepillen en paracetamol. Deze medicijnen kunnen de koorts onder drukken. Wij kunnen het kind dan niet goed in de gaten houden, en wij gaan er vanuit dat koorts een functie heeft. Daarnaast is een kind dat deze middelen nodig heeft, ziek genoeg om thuis op de beste plek te zijn. Andere noodzakelijke medicijnen kunnen wij vaak wel geven. Onder medicijnen verstaan wij alle geneesmiddelen die door een arts of specialist zijn voorgeschreven, evenals zelfzorgmiddelen die zonder recept te verkrijgen zijn. Hieronder vallen ook homeopathische middelen.

Als een kind medicijnen nodig heeft die op de opvang toegediend moeten worden, moeten ouders **altijd** een medicijnformulier invullen.

Ons medicijnprotocol is inzichtelijk op de groepen.

Ongevallen

Op iedere groep van kinderopvang Olleke Bolleke is dagelijks tenminste 1 pedagogisch medewerker aanwezig die een geldig BHV diploma en/of kinder EHBO heeft. Op iedere locatie is een uitgebreide EHBO doos aanwezig.

Pedagogisch medewerkers doen zo goed mogelijk hun best om ongevallen te voorkomen. Toch kan het gebeuren dat er een ongeval plaatsvindt. Bij ieder ongeval dat voorkomen had moeten of kunnen worden wordt een ongevallenregistratieformulier ingevuld. Hierdoor worden wij gewezen op gevaarlijke situaties binnen onze locaties of gevaarlijke situaties door ons handelen, zodat deze gevaarlijke situaties in de toekomst beter voorkomen kunnen worden.

In uitzonderlijke gevallen kan het gebeuren dat een kind naar de huisarts, tandarts of het ziekenhuis moet. Ouders worden z.s.m. ingelicht en er wordt besproken wie er met het kind meegaat naar een arts; een pedagogisch medewerker en/of ouder(s).

Ons ongevallenprotocol is inzichtelijk op de groepen.

Samenwerking met ouders

We vinden het belangrijk dat er een vertrouwensrelatie bestaat tussen ouders en pedagogisch medewerkers. De opvoeding wordt gedeeld, Olleke Bolleke heeft tijdens de opvang toch de verantwoordelijkheid over 'het grootste goed' van een ouder. De ouders zijn de belangrijkste schakel tussen de pedagogisch medewerkers en het kind, en daarom is overleg en contact noodzakelijk. Daarnaast proberen wij ook steeds op de hoogte te blijven van de (veranderende) wensen van ouders om kwaliteit te kunnen bieden. Andersom krijgen ouders via de pedagogisch medewerkers een beeld van wat hun kind beleeft tijdens hun afwezigheid en hoe hun kind zich in een andere omgeving gedraagt.

Het contact met de ouders en overdracht van informatie vindt op verschillende manieren plaats: in gesprekken bij het brengen en halen van het kind, schriftelijk en in specifieke gesprekken met ouders.

Mentorschap

Ieder kind op het kinderdagverblijf en bij de buitenschoolse opvang heeft een eigen mentor. Wie de mentor is voor het kind, wordt besproken in het wengesprek dat plaatsvindt voor de start van het kind op de opvang.

De mentor is het aanspreekpunt voor ouders bij vragen over de ontwikkeling en het welbevinden van het kind.

In de buitenschoolse opvang is de mentor ook het aanspreekpunt **voor het kind**.

De mentor bespreekt periodiek de ontwikkeling van het kind met de ouders.

Tijdens de zogenaamde tienminutengesprekken worden het welbevinden en de ontwikkeling van het kind door de mentor met de ouders besproken. Dit is meestal rond maart.

Tienminutengesprekken worden op zowel het kinderdagverblijf als de buitenschoolse opvang aangeboden. Op het kinderdagverblijf is het wenselijk dat ouders gebruik maken van dit aanbod. Op de buitenschoolse opvang is dit niet verplicht.

Indien ouders en/of pedagogisch medewerkers op een ander tijdstip dan rond de tienminutengesprekken behoefte hebben aan een gesprek, kan dit altijd aangevraagd en ingepland worden.

Om de ontwikkeling van het kind te kunnen volgen, moet de mentor het kind echt kennen.

Daarom is de mentor direct betrokken bij de opvang en ontwikkeling van het kind.

De mentor is één van de pedagogisch medewerkers van de groep waarin het kind geplaatst is.

De ouders worden op de hoogte gebracht wie de mentor van hun kind is.

Eventueel vervult de mentor ook een rol in het contact met andere professionals (met toestemming van de ouders).

Gesprekken bij het brengen en halen van het kind

In de gesprekken bij het brengen en halen van het kind komen de dagelijkse dingen aan bod. Het is voor de pedagogisch medewerkers prettig te weten als een kind slecht geslapen heeft, hoe laat het kind heeft gegeten of gedronken, dat het bij opa en oma gelogeed heeft, dat het ziek is geweest, dat het voorlopig geen melk of andere middelen mag gebruiken of door wie het opgehaald wordt.

Voor de ouder is het prettig te weten of het kind geslapen heeft, of het goed gegeten heeft, dat het kind gevallen is, dat het zo lekker gespeeld heeft of dat het de eerste stapjes heeft gezet.

Digitaal

Informatie naar de ouders wordt ook digitaal doorgegeven. Vaak gaat dit om organisatorische en/of zakelijke informatie. Voorbeeld daarvan is bijvoorbeeld de nieuwsbrief van Olleke Bolleke. Deze informatie wordt vaak per e-mail verstuurd.

Daarnaast vindt er op het kinderdagverblijf een digitale informatieoverdracht over het kind plaats door middel van het ouderportaal/de app.

Over kinderen tot 1 jaar oud wordt iedere dag een digitale overdracht gedaan. Voor de kinderen van 1 tot en met 3 jaar geldt dat er door de pedagogisch medewerkers wordt geprobeerd minimaal 1 keer in de week een digitale overdracht te doen. Er wordt beschreven wat het humeur van het kind was, slaaptijden, wat en hoe laat het kind heeft gegeten/gedronken. Maar ook een beschrijving van de dag, opvallende of afwijkende gebeurtenissen en zaken, welke activiteiten het heeft kind ondernomen en leuke anekdotes kunnen beschreven worden. Verder worden er regelmatig foto's gedeeld. Er worden ook foto's op Facebook geplaatst (met toestemming van ouders).

Op de buitenschoolse opvang worden via de app/het portaal ook foto's en korte overdrachten met ouders gedeeld. Dit is vooral in schoolvakanties of bij bijzondere activiteiten e.d.

Specifieke oudergesprekken

Een eerste gesprek bij Olleke Bolleke hebben ouders vaak met de manager die verantwoordelijk is voor de planning en plaatsing. Ouders kunnen dan hun vragen m.b.t. de opvang stellen en krijgen een rondleiding. Wanneer ouders daadwerkelijk gebruik gaan maken van de opvang bij Olleke Bolleke voor hun kind, hebben ouders nog een wengesprek met de pedagogisch medewerkers van de groep voordat de opvang start. In dit gesprek worden alle bijzonderheden en gewoontes rondom het kind besproken.

Daarnaast zijn een aantal vaste gespreksmomenten met ouders waarin het welbevinden en de ontwikkeling van het kind wordt besproken aan de hand van de door pedagogisch medewerkers ingevulde observatieformulieren. Dit zijn de zogenoemde tien-minutengesprekken.

Ook wordt aan het eind van de opvang van het kind een exit formulier ingevuld door de ouders/verzorgers. Indien ouders het op prijs stellen, kan er een eindgesprek plaatsvinden. Vaak komt het er door de drukte in de groepen en door de aanwezigheid van andere ouders niet van om dieper en persoonlijker in te gaan op specifieke vragen of problemen die ouders hebben. Dan bestaat de mogelijkheid om buiten de groep een gesprek te voeren, dit kan ook gebeuren op verzoek van de ouders zelf. Bij deze gesprekken is altijd de mentor van het kind aanwezig.

Ouders mogen tijdens de opvang te allen tijde bellen om te vragen hoe het gaat, zij hoeven zich hier absoluut niet bezwaard over te voelen.

Opa en oma dagen

Eenmaal per jaar worden er op de kinderdagverblijfgroepen opa en oma dagen georganiseerd. Opa's en oma's kunnen dan een ochtendje meekijken op de groep van hun kleinkind. Zo kunnen zij ook eens zien hoe het bij de opvang in zijn werk gaat en hoe het met hun kleinkind gaat.

Oudercommissie

Olleke Bolleke heeft één overkoepelende oudercommissie waarbinnen alle locaties vertegenwoordigd worden. De oudercommissie wil de communicatie tussen ouders, management en het team bevorderen en fungeert als aanspreekpunt voor alle ouders. De oudercommissie geeft advies over bepaalde beleidszaken en heeft ook een praktische taak: het helpen van pedagogisch medewerkers bij het organiseren van feesten, uitjes, etc. De oudercommissie kan met vragen en voor advies terecht bij Boink; de vereniging die ouders vertegenwoordigt in de kinderopvangbranche en politiek.

Tevredenheidsonderzoek

Om het jaar wordt onder ouders een tevredenheidsonderzoek gehouden. Hiermee wil Olleke Bolleke blijven streven naar een zo hoog mogelijke klanttevredenheid.

Klachtenprotocol

Hoe goed alle medewerkers van Olleke Bolleke ook hun best doen, het kan altijd gebeuren dat ouders het ergens niet mee eens zijn. Olleke Bolleke hanteert een interne en externe klachtenprocedure. Olleke Bolleke hoopt dat ouders hun ontevredenheid of klachten eerst intern kenbaar willen maken.

Een klacht kan eerst intern mondeling worden besproken met de pedagogisch medewerkers en/of het management. Er kan ook een klachtenformulier ingevuld worden wanneer de ouder het gevoel heeft dat mondeling klagen niet bevredigend is. Extern kunnen klachten gemeld worden bij het klachtenloket voor kinderopvang. Hiervan kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt wanneer de interne klachtenprocedure niet naar tevredenheid van de ouder is afgehandeld.

Het klachtenprotocol en –reglement is inzichtelijk op onze locaties.

Privacyprotocol

Bij Olleke Bolleke wordt met een privacyprotocol gewerkt, dit protocol is inzichtelijk op de locaties.

BIJLAGE DRIE UURSREGELING

Het is mogelijk dat ten hoogste drie uur per dag (niet aaneengesloten) minder beroepskrachten worden ingezet dan volgens de beroepskracht-kindratio (BKR) is vereist, maar nooit minder dan de helft van het benodigde aantal pedagogisch medewerkers. Is er in zo'n situatie slechts één pedagogisch medewerker in het gebouw, dan is er ter ondersteuning ten minste één andere volwassene aanwezig. Wij wijken niet af van de BKR tussen 08.30u en 13.00u en tussen 15.00u en 16.30u. Vóór 8.30 en na 16.30 mag de afwijking van de BKR niet langer duren dan anderhalf uur aaneengesloten en in de pauzeperiode tussen 13.00u en 15.00u niet langer dan twee uur aaneengesloten.

In deze bijlage leest u op welke tijden wij op onze locaties kunnen afwijken van de BKR.

Locatie Caegh KDV	Ochtend, bij openen	Middag, bij sluiten	Pauze	Totale afwijking
Maandag	7.30-8.00	17.00-17.30	13.00-15.00, max. 2 maal 1 uur	Max. 3 uur
Dinsdag	7.30-8.00	17.30-18.00	13.00-15.00, max. 2 maal 1 uur	Max. 3 uur
Woensdag				
Donderdag	7.30-8.00	17.30-18.00	13.00-15.00, max. 2 maal 1 uur	Max. 3 uur
Vrijdag	7.30-8.00	Geen afwijking	13.00-15.00, max. 1 maal 1 uur	Max. 1,5 uur
Locatie Caegh BSO	VSO	BSO 15.15-18.00 / 12.00-18.00	Pauze	Totale afwijking
Maandag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Dinsdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Woensdag				
Donderdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Vrijdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Tijdens hele dag opvang bij studiedagen en vakanties kan er afgeweken worden tussen 8.00-8.30, 17.00-17.30 en tijdens pauzes van 13.00-15.00.				

Locatie Kelderswerf KDV	Ochtend, bij openen	Middag, bij sluiten	Pauze	Totale afwijking
Maandag	7.00-8.30	16.30-18.00	13.00-15.00, geen afwijking	Max. 3 uur
Dinsdag	7.00-8.30	16.30-18.00	13.00-15.00, geen afwijking	Max. 3 uur
Woensdag	7.30-8.00	Geen afwijking	13.00-15.00, max. 2 maal 1 uur	Max. 3 uur
Donderdag	7.00-8.30	16.30-18.00	13.00-15.00, geen afwijking	Max. 3 uur
Vrijdag	7.00-8.30	Geen afwijking	13.00-15.00, max. 1 maal 1 uur	Max. 2.5 uur
Locatie Kelderswerf BSO	VSO	BSO 15.15-18.00 / 12.00-18.00	Pauze	Totale afwijking
Maandag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Dinsdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Woensdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Donderdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Vrijdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Tijdens hele dag opvang bij studiedagen en vakanties kan er afgeweken worden tussen 8.00-8.30, 17.00-17.30 en tijdens pauzes van 13.00-15.00.				

Locatie Hensbroek KDV	Ochtend, bij openen	Middag, bij sluiten	Pauze	Totale afwijking
Maandag	7.30-8.00	17.30-18.00	13.00-15.00, max. 2 maal 1 uur	Max. 3 uur
Dinsdag	7.30-8.00	17.30-18.00	13.00-15.00, max. 2 maal 1 uur	Max. 3 uur
Woensdag				
Donderdag	7.30-8.00	17.30-18.00	13.00-15.00, max. 2 maal 1 uur	Max. 3 uur
Vrijdag				
Locatie Hensbroek BSO	VSO	BSO 15.15-18.00 / 12.00-18.00	Pauze	Totale afwijking
Maandag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Dinsdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Woensdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Donderdag	Geen afwijking	Geen afwijking	n.v.t.	-
Vrijdag				
Tijdens hele dag opvang bij studiedagen en vakanties kan er afgeweken worden tussen 8.00-8.30, 17.00-17.30 en tijdens pauzes van 13.00-15.00.				

Locatie Clubhuis BSO	BSO 15.15-18.00 / 12.00-18.00	Pauze	Totale afwijking
Maandag	Geen afwijking	n.v.t.	-
Dinsdag	Geen afwijking	n.v.t.	-
Woensdag			
Donderdag	Geen afwijking	n.v.t.	-
Vrijdag			
Tijdens hele dag opvang bij studiedagen en vakanties kan er afgeweken worden tussen 8.00-8.30, 17.00-17.30 en tijdens pauzes van 13.00-15.00.			